

فصل یازدهم: ایستادگی در برابر پیگانگان

درسنامه‌ی درس ۲۰: استعمار چیست؟

نکات مهم

عوامل قدرتمند شدن اروپاییان:

- ✓ **انتقال علوم و فنون از جهان اسلام به اروپا:** حدود چهار قرن پیش، اروپاییان از طریق دریای مدیترانه و شمال آفریقا، محصولات نظیر شکر، قهوه، کاغذ، قطب نما، داروی گیاهی و ادویه را از مسلمانان خریداری می‌کردند. در این سفرها، آن‌ها با علوم و فنون مسلمانان آشنا شدند و کتاب‌های پزشکی و کتاب‌های دیگر علوم اسلامی را به زبان خودشان ترجمه کردند و توانستند از این علوم استفاده کنند. به این ترتیب علوم و فنون مسلمانان به اروپا انتقال یافت و باعث پیشرفت آن‌ها شد.
- ✓ **رونق تجارت و بازرگانی در اروپا:** تجارت اروپاییان را ثروتمند کرد و این افزایش ثروت، شکل زندگی مردم تغییر داد و شهر و شهرنشینی رشد کرد و به تدریج کارگاه‌های صنعتی افزایش یافت.
- ✓ **پیشرفت‌های علمی و هنری اروپائیان:** اختراع دستگاه چاپ به وسیله‌ی گوتنبرگ و تلسکوپ به وسیله‌ی گالیله، نمونه‌هایی از اختراعات آن دوره است. اروپاییان به علوم جغرافیا و ستاره‌شناسی (نجوم) بسیار علاقمند شدند که این دو علم به شناخت سرزمین‌ها و راه‌های دریایی و تجارت کمک بسیاری کردند.
- ✓ **اکتشافات جغرافیایی و شروع استعمارگری اروپائیان:** در حدود چهار صد سال پیش، اطلاعات مردم از قاره‌ها و سرزمین‌های دیگر بسیار محدود بود (داستان گالیله و گرد بودن زمین را یادتان می‌آید) و اروپاییان برای سفرهایشان از نقشه‌های جغرافی‌دانان مسلمان، قطب نما و شیوه‌های کشتی‌سازی آن‌ها استفاده می‌کردند. در نهایت آن‌ها کشتی‌های محکم‌تر و پرسرعت‌تری ساختند و در دریانوردی مهارت پیدا کردند و به همین دلیل، به این فکر افتادند که سرزمین‌های جدیدی را کشف کنند.
- پرتغالی‌ها و اسپانیایی‌ها پیشگام این اکتشافات بودند و طی سال‌ها توانستند قاره‌ی آفریقا را دور بزنند، به شرق آسیا بروند و قاره‌ی آمریکا را کشف کنند. (دستاوردهای سفرهای دریایی اروپاییان)

♦ **اروپاییان قدرتمند، سرزمین‌های کشف شده را بین خود تقسیم می‌کردند، ساکنان بومی آنها را می‌کشتند یا به بردگی می‌گرفتند و منابع و ثروت‌های آنها را غارت می‌کردند؛ بدین ترتیب استعمارگری آغاز شد.**

✓ در نقشه‌ی صفحه ۱۰۷ می‌توان دید، از بین پنج کشور پیشرو در دریانوردی و استعمارگری، دریانوردان هلندی و فرانسوی، کوتاه‌ترین سفرهای دریایی را داشته‌اند و تنها به آمریکای شمالی سفر کرده‌اند ولی انگلیسی‌ها و اسپانیایی‌ها، طولانی‌ترین سفرهای دریایی را داشتند و از سمت جنوب، قاره‌ی آمریکا را دور زده و سرزمین‌های آن سوی این قاره را در نور دیده‌اند. با نگاهی دقیق‌تر متوجه می‌شوید، پرتغالی‌ها بیشتر به سمت جنوب آسیا و کشورهای شرق آسیا سفر کرده‌اند.

♦ **تعریف استعمار و استعمارگر:** معنی کلمه‌ی استعمار، آباد کردن است ولی در روابط سیاسی، وقتی کشوری به بهانه‌ی آباد کردن، و در اصل برای غارت منابع و ثروت کشور دیگری در امور و سیاست‌های آن کشور نفوذ و دخالت می‌کند، استعمارگری کرده است.

♦ **تعریف مستعمره:** به سرزمین‌هایی که استقلال سیاسی و اقتصادی نداشته باشند و تابع حکومت استعمارگر باشند، مستعمره می‌گویند.

* **راه‌های استعمارگری:**

۱. حمله‌ی نظامی و اشغال یک کشور به بهانه‌ی آباد کردن آن ولی در اصل برای غارت منابع کشور مستعمره
۲. نفوذ به دولت و حکومت یک کشور برای گرفتن امتیازات و ایجاد روابطی به نفع خودشان

♦ کشور ما نیز در دوره‌های مختلف به خصوص در دوره‌ی قاجاریه و پهلوی تحت نفوذ استعمارگرانی همچون انگلیس و روسیه و پرتغال بود.

♦ جمهوری اسلامی کشور ما را از نفوذ بیگانگان پاک کرد.